

5. Temat: „Jak cię widzą, tak cię piszą” — przegląd rodzajów pisma. Z wizytą w archiwum¹

Cele kształcenia — wymagania ogólne

Uczeń:

- Sytuuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie oraz porządkuje je, dostrzega ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym,
- Wyszukuje i porównuje informacje o wydarzeniach pozyskane z różnych źródeł oraz formułuje wnioski, wyjaśnia znaczenie poznania przeszłości dla rozumienia świata współczesnego,
- Tworzy krótkie wypowiedzi, notatki.

Cele kształcenia — wymagania szczegółowe

Uczeń:

- Wyjaśnia znaczenie pisma i prawa dla powstawania państw,
- Rozpoznaje typy pisma wykształcone na terenie Mezopotamii i Egiptu,
- Charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej antycznego świata,
- Podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.

Metody

- Pogadanka (rozmowa nauczająca),
- Elementy wykładu,
- Praca w grupach,
- Praca ze źródłem tabelarycznym,
- Praca metodą puzzli.

Środki dydaktyczne

- 5 zestawów obejmujących kserokopie następujących materiałów: „Rodzaje pisma”, „Narzędzia i materiały pisarskie”, „Rodzaje alfabetów”, „Słowniczek pojęć”, „Archiwa na świecie”, „Archiwa w Polsce”,
- Materiały dla każdego ucznia: krzyżówka, „Zasady korzystania z archiwum”, formularz zgłoszenia użytkownika zasobu archiwalnego.

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

- Nauczyciel wprowadza uczniów w temat lekcji, pytając o podział źródeł historycznych oraz przypominając, że badaniem źródeł pisanych zajmują się historycy. Przypomina też o kluczowej roli pisma w rozwoju państw starożytnych.

¹ Lekcja przeznaczona dla gimnazjum jako lekcja:

- po zajęciach o źródłach historycznych,
- częściowo podsumowująca starożytność — przez pryzmat rodzajów pisma,
- przygotowująca klasę do planowanej wycieczki do archiwum.

- Nauczyciel korzystając z metody „burza mózgów”, prosi uczniów o podanie skojarzeń do słowa archiwum. Podsumowuje wypowiedzi uczniów. Następnie prosi jednego z nich, aby w słowniku pojęć historycznych (lub słowniku języka polskiego) odnalazł i odczytał głośno definicję pojęcia archiwum.

2. Rozwinięcie

- Nauczyciel zapowiada pracę metodą puzzli, dzieli uczniów na sześć grup (po 4–5 osób w każdej), a następnie rozdaje im kserokopie materiałów, na podstawie których każda grupa opracowuje swoje zagadnienie. Nauczyciel prosi, aby każdy uczeń był „ekspertem” od zagadnienia, którym zajmuje się jego grupa:
 - Grupa A — tabela „Rodzaje pisma”.
 - Grupa B — tabela „Narzędzia i materiały pisarskie”.
 - Grupa C — tabela „Rodzaje alfabetów”.
 - Grupa D — słowniczek pojęć (wyjaśnić pojęcia: archiwalia, zasób, zespół archiwalny, dokument, inwentarz).
 - Grupa E — materiał „Archiwa na świecie”.
 - Grupa F — materiał „Archiwa w Polsce”.
- Po zakończeniu pracy nauczyciel dzieli uczniów na grupy tak, aby w ich skład weszli uczniowie należący do grup poprzednich (po jednym uczniu z każdej „starej” grupy). W tak powstałych zespołach uczniowie prezentują sobie wzajemnie treści, nad którymi pracowali wcześniej.

3. Podsumowanie

- Nauczyciel przedstawia uczniom zadania współczesnego archiwum w formie krótkiego wykładu, a następnie tworzy wraz z nimi kodeks korzystania z archiwum (na podstawie materiału: „Jak korzystamy z archiwum”).

Praca domowa

Uczniowie otrzymują zadanie w postaci: 1) wypełnienia formularza zgłoszenia użytkownika zasobu archiwalnego; 2) rozwiązania i ułożenia wyjaśnień do krzyżówki; 3) (dla chętnych) wymienienia komórek organizacyjnych znajdujących się w archiwum (np. w Archiwum Państwowym m.st. Warszawy) oraz podania informacji, czym one się zajmują.

1.	P	E	R	G	A	M	I	N					
2.	P	I	K	T	O	G	R	A	M				
3.	C	Y	R	Y	L	I	C	A					
	4.	A	R	C	H	I	W	I	S	T	A		
			5.	H	I	E	R	O	G	L	I	F	
				6.	I	N	W	E	N	T	A	R	Z
			7.	I	N	K	U	N	A	B	U	Ł	
				8.	A	R	A	M	E	J	S	K	I